

ACADEMIA I DIJON 2011

16 maj - 21 maj

Lutte contre le décrochage scolaire

Det var en av höstens snöstormar som gjorde det möjligt för mig att delta i ett Academia utbyte. Att vara innesnöad gav mig tid till att författa en ansökan, något jag planerat göra flera år i följd men ej fullföljt. I december fick jag det glädjande beskedet att jag var en av dem som skulle få åka iväg. I mitten av maj var det så äntligen dags. På söndagen den 15 maj bar det iväg till Dijon, en stad med ca 150 000 invånare och huvudort i vinregionen Bourgogne . Titeln på programmet som jag valt var « Kampen mot skolavhoppen/ Lutte contre le décrochage scolaire » d v s att ge en bild av hur de arbetar i Frankrike för att motverka att elever avbryter sin utbildning.

Måndag 16 maj

Måndag morgon mötte vår kontaktperson Alain Fromage, conseiller d'orientation- psychologues (COP) upp oss vid vårt hotell. Han arbetar som vägledare i staden. Vi gick tillsammans till vår gemensamma samlingsplats för veckan; vägledningscentrat i centrala Dijon (CIO). Väl på plats startade vi upp med en presentation av veckans program och dess deltagare. Det var representanter från Norge, Island, Belgien, Spanien och jag från Sverige, totalt 8 personer med olika utbildningsbakgrund. För att få en förförståelse av problematiken presenterades det franska utbildningssystemet i jämförelse med andra länder samt statistik kring andel personer som avbryter sin utbildning. 2009 saknade 12 % av de franska ungdomarna i åldern 18-24 år en gymnasieexamen. Målet inom EU är att komma under 10 % innan 2020. Vi fick också en beskrivning av vägledarens roll och hur denne arbetar inom det franska utbildningssystemet. I Frankrike så läser du först en "licence" i psykologi på tre år därefter kompletterar du med ytterligare två års studier kring studie- och yrkesvägledning d.v.s. en utbildning på fem år. De vägledare vi fick möta jobbar både ute på skolor och på vägledningscentra.

De franska barnen börjar i école élémentaire vid 6-års ålder och går här upp till 11 år, därefter följer collège. Den obligatoriska skolgången är upp till 16 år. Vägledarna börjar arbeta med eleverna i collège (11-15 år) och träffar dem framförallt vid övergångar d v s från collège till lycée (gymnasiet) och från lycée till l'université. De flesta går färdigt collège motsvarande upp till årskurs 9/ la troisième, men avhoppen börjar mellan åk 8 och åk 9 (mellan la quatrième och la troisième) och även i slutet av gymnasiet. Vägledarna kan använda sig av en frågeguide "le LYCAM" som kan indikera om det finns risk för att en elev kommer att avbryta sin gymnasieutbildning. Denna genomförs i början av oktober och möjliggör för skolan att sätta in tidiga insatser.

I Frankrike finns det två olika typer av gymnasieskolor; lycee général et technologique d v s skolor som erbjuder mer studieförberedande utbildningar på tre år. Dessa avslutas med examensprov som leder till en baccalauréat, ett diplom. Det andra alternativet är lycee professionnel som är mer yrkesinriktade. Här kan eleverna välja att ta en tvåårig examen, le certificat d'aptitude professionnelle (CAP) som leder till ett specifikt yrke eller en treårig utbildning som avslutas med en baccalauréat professionnel eller en brevet d'études professionnelles (BEP).

Under eftermiddagen besöktes Université de Bourgogne, dit elever från hela Frankrike och andra delar av Europa söker sig. Vi fick vi ta del av en utredning som de påbörjat med en hel del statistik och få förslag till lösningar på problematiken med avhopp. Därefter blev det

information om deras faddersystem som ska leda till att nya elever ska få en bra introduktion till sina studier. I Frankrike är det möjligt att söka kortare universitetsutbildningar på två år eller längre utbildningar som erbjuds på universitet eller på specialskolor -les écoles spécialisées. En hel del av studenterna kommer direkt från gymnasiet. Det beror förmodligen på att man måste vara under 28 år för att kunna söka studiemedel.

Vägledaren som var näst sist i eftermiddagens program fick tyvärr inte tillräckligt med tid för att berätta om sitt arbete. Det som samtliga deltagare hade velat veta mer om. Hon förklarade att det finns en föreställning om att det är viktigt med en universitetsutbildning hos franska ungdomar men många kollar inte upp valet ordentligt vilket är en av orsakerna till avhoppet.

Tisdag 17 maj

Tisdag förmiddag var det dags för alla Academia-deltagare att göra en kortare presentation inför vägledarna i Dijon på 5-8 min av vårt uppdrag inom organisationen i vårt hemland. Jag var lite nervös innan med tanke på att jag skulle förklara på franska men det flöt på bra. Det var intressant att få information om hur vägledare arbetar i olika länder. Några av de fakta som togs upp var att i Belgien och Spanien har vägledaren också en utbildning till psykolog precis som i Frankrike. Deltagaren från Belgien berättade att hon får agera både vägledare och kurator. I Norge har de infört ett nytt ämne på schemat som ska leda till att eleverna gör mer genomtänkta och otraditionella val av gymnasieutbildning. Eleverna gör bl.a. obligatoriska studiebesök (2 tim/vecka) på alla gymnasieprogram innan de väljer. I Katalonien i Spanien har de en vägledarbuss med informationsmaterial som kör runt till de mer avlägset belägna orterna. På Island är vägledaren skolplacerad och jobbar med individuell- och grupp vägledning, intressetest och arbetsplatsbesök. De satsar mycket på distansundervisning.

Efter lunch begav vi oss till utkanterna av Dijon, till en "helt vanlig gymnasieskola" Lycée Stephen Liégeard, placerad i en vacker slottspark omgärdad av vinodlingar. De tar emot elever från fem olika grundskolor och har ett internat för de som vill bo inackorderade. De har överlämnande möten med skolorna och får information om vilka elever som kan behöva stöd. I slutet av september träffas lärare och föräldrar för att diskutera hur det går med studierna. Innan de börjar andra året så hålls klasskonferenser där skolledning, lärare, vägledare, två föräldrar, två elever från klassen och eventuellt representanter från skolhälsovården deltar. Eleverna redogör för stämningen i klassen. Man går gemensamt igenom alla eleverna och deras resultat. Varje elev som ska tas upp under mötet har möjlighet att gå dit och berätta om hur de upplever läget. De elever som har svårigheter har möjlighet att få extra lektioner och läxhjälp. Personalen har god kontakt med hemmet bl.a. via en webbplats från vilken de kan kommunicera snabbt med familjen, skicka läxor m.m. samt ett automatiskt telefonsystem för frånvaron. Vid första ej godkända frånvaron tar skolan kontakt och kollar upp anledningen till att eleven inte är på plats. De har 6 möten per läsår där läkare, vägledare, skolledning, skolhälsovård och lärare träffas för att diskutera kring elever som har svårigheter. De görs ingen dokumentation under dessa möten. Målet är att komma fram till lösningar som kan hjälpa eleven.

Vägledaren på skolan träffar eleverna i klass, grupp och individuellt. Han har en skrivbok som finns tillgänglig för elever att boka in sig på möte. Hans uppgift är att informera och vägleda eleverna inför vidare studier och motivera dem att fullfölja sin utbildning. Han berättar dock att han inte hinner träffa alla elever individuellt utan att det främst är dem som har svårigheter eller som söker upp honom. Det är få elever som hoppar av på denna gymnasieskola, eftersom de ges möjlighet att byta inriktning om de inte trivs och kan få extra stöd. Skolan erbjuder flera idrotts- och kultur aktiviteter som också bidrar till ökad skoltrivsel. Under vårt besök var de bl.a. i full gång med att repetera en föreställning som skulle ha premiär samma kväll.

Tisdag eftermiddagen avslutades med ett besök på en vingård ; Domaine Bruno Clair där vi fick en genomgång av produktionsförfarandet och visning i vinkällaren.

Onsdag 18 maj

Collège Camille Claudel Chevigny –en skola med 6ème till 3ème dvs årskurs 6 till 9 var onsdagens första besök. Vi fick träffa en årskurs 9 klass med 15 elever med skiftande problematik ; inlärningssvårigheter, skoltrötthet, låg självkänsla o.s.v.. Eleverna får själva söka till denna klass med en motivering kring varför de söker och vad de vill göra under sitt sista år i grundskolan. De ska försöka hitta ett studie- och yrkesmål för sin framtid. Skolpersonal, elev och familj upprättar sedan ett kontrakt för läsåret. En viktig del i upplägget är att de direkt från HT-start jobbar för att ge eleverna en bättre självkänsla och en gemenskap med de andra i gruppen. Skolan anlitar en komiker som tränar dem i bemötande och rollspel. De gör aktiviteter för att vidga perspektiv och svetsa samman gruppen ; ridning, skridskoåkning, vandring, mountainbike, bowling m.m. Eleverna får också ta eget ansvar genom att anordna en dag för handikappade och framföra musikunderhållning på äldreboendet på orten. En annan del är att de gör arbetsplatsbesök och praktik på 3 olika arbetsplatser à vardera 3-4 veckor. Rektorn berättade att flera av eleverna växt som personer under resans gång. De vågade berätta för oss om sina framtidsplaner något flera av dem inte hade gjort för ett år sedan. Eleverna var väldigt nöjda med detta upplägg men de berättade att andra elever på skolan såg ner på dem eftersom de inte skulle läsa vidare till en traditionell fransk studentexamen. Tyvärr kommer denna klass att läggas ner till följd av ändrade regler och ny skolledning.

Under onsdag eftermiddagen var vi lediga och fick tid till att upptäcka Dijon. Det blev besök på konstmuseet, inköp av Dijon senap (som inte längre tillverkas i Dijon) och en stadsvandring där jag gjorde en önskning vid Notre Dames uggla. På kvällen träffades vi alla igen hemma hos vår kontaktperson Alain i Marsannay-la-Côte för en internationell kväll där var och en delade med sig av något åt- eller drickbart från vårt hemland. Det blev en lyckad kväll.

Torsdag 19 maj

Torsdag morgon började på en gymnasieskola- Lycee les Marcs d'Or med yrkesutbildning inom bl.a. bygg, el, möbelsnickare, stenhuggare. Större andelen av eleverna som söker hit är killar. Vi fick information om Mission Générale d'Insertion (MGI) som arbetar för att alla elever ska få lika tillgång till utbildning. Två elever som hoppat av sin gymnasieutbildning fanns på plats för att berätta om sin studiegång. De hade genom kontakt med sin vägledare valt att köra ett upplägg där de varvar praktik och skola. De vill försöka hitta en lärlingsplats inom el respektive frisör eller handel men sedan två år tillbaka har det blivit svårare att hitta företag som vill ta emot. Eleverna ansvarar själva för att hitta en plats. Det är även möjligt att gå en skolbaserad utbildning men som lärling har du lön under hela din utbildning.

Vi fick även en rundtur på skolan av rektorn. De tar emot elever från hela Frankrike och de har möjlighet att bo inackorderade i närheten. Företagen som ligger i området och som tar emot elever inom ovannämnda utbildningar är med och finansierar skolan och bidrar också med material till undervisningen. De samarbetar med en tysk skola kring stenhuggarutbildningen och de elever som vill kan göra en del av sin praktik i Tyskland vilket ger dem ett dubbelt diplom franco/allemand.

Vi lämnade gymnasieskolan och begav oss till centrala Dijon för att besöka ”Mission Locale”, en verksamhet som startade upp på 80-talet och som huvudsakligen finansieras av staten. Här kan ungdomar i åldern 16-25 år få hjälp med att få in en fot på arbetsmarknaden. De erbjuder praktik, information och vägledning som ska hjälpa ungdomar att hitta ett lämpligt yrke eller utbildning. De har även aktiviteter såsom ”CV-verkstad”, jobbsökarskola och mentorskap

med arbetsgivare. ”Mission locale” försöker ta ett helhetsperspektiv på eleven och hjälpa de unga som saknar kvalifikationer. Förutom utbildning och arbete finns det många gånger annan problematik. De arbetar med allt annat runtomkring såsom boende, hälsa och socialt liv. Allt för att individen ska få en hållbar etablering på arbetsmarknaden. De samarbetar också med bankerna och hjälper ungdomar med att ta lån till bil eller körkort för att bredda deras arbetsmarknadsmöjligheter. I Dijon finns internat där ungdomar kan hyra ett tillfälligt rum för en eller flera nätter under tiden de går en utbildning eller söker jobb. Målet är att alla ungdomar ska få samma service oavsett vilket kontor i landet de besöker. Det är ca 1 million ungdomar som vänder sig hit per år. Av dem vill 48 % få ett jobb, 37 % en utbildning och 15 % social hjälp (boende, sport, hälsa). Vägledaren som träffar de unga får jobba hårt för att få dem att inse betydelsen av att skaffa en utbildning för de jobb de ska utföra.

Fredag 20 maj

Fredag morgon var det tänkt att vi skulle få träffa några av de ungdomar som varit borta mycket från skolan eller hoppat av, men tyvärr hade det blivit ett missförstånd. Vi fick träffa en av dem som arbetar med dem istället och provsmaka chokladkakor som eleverna hade bakat till oss. I verksamheten deltar 30 ungdomar i åldern 12-18 år. Man försöker jobba med deras beteende och inställning till skola och jobb. Det pågår under två terminer. De är ofta arga på vuxna och auktoriteter. Det är svårt att tänka på framtiden om man inte tror på sig själv. Personalen arbetar med mindre grupper 3-5 elever och 1 vuxen. Ungdomarna ska hitta sina styrkor och motivation. De arbetar mycket med skapande verksamhet såsom foto, data, slöjd, bild. De ska hitta någon uttrycksform som passar dem och skapa något eget som de kan vara stolta över. De får inte slänga bort det om de inte är nöjda utan då får de göra justeringar och ändringar tills det blir ett bra slutresultat. Parallellt med detta jobbar de också med integration i olika grupper och kroppskännedom. De startar med träning och att bygga upp en kroppsstyrka. Det gäller att få ut energin och aggressiviteten genom träning istället för att den riktas mot deras omgivning. Flera har koncentrationssvårigheter och har varit rastlösa och omotiverade i den traditionella skolan. I denna verksamhet finns inget exakt schema utan programmet ändras från dag till dag likaså gruppdeltagarna. Personalen arbetar även med familjen, allt för att verkligen hitta bakgrunden till att eleven mår dåligt. De samarbetar med en psykiatriker, lärare, specialpedagog, idrottslärare och vägledare.

Innan vi lämnade vägledningscentrat fick vi ut våra certifikat för veckan och genomföra en utvärdering. Vi tog därefter en kort promenad till en grundskola i närheten. Här fick vi möta en man som kommer in på slutet, när skolan har testat alla andra verktyg för att få eleven att inte hoppa av skolan. Verksamheten heter le Service d'Accompagnement Scolaire et Educatif (le SASE). Han ansvarar för alla skolor i området, både privata och kommunala. Ungdomarna han möter kommer från alla sociala miljöer. Han träffar läraren, familjen och eleven på sitt kontor. Målet är att bryta nuvarande mönster. Det kan röra sig om att de återgår till skolan igen, att de får en anpassad studiegång eller blir omplacerad till en annan skola. Att byta skolmiljö har många gånger en positiv effekt. Eleven ges möjlighet till en nystart. En annan viktig del som han jobbar med är att hjälpa föräldrarna att återta auktoriteten i familjen. Under mötet skrivs en form av kontrakt mellan myndighet, föräldrar, samarbetspartners och elev. På så sätt blir det mer tyngd i beslutet.

Efter lunch var det tid att träffa en vägledare som arbetar med de ungdomar som inte kommer till skolan eller som har ett aggressivt verbalt eller fysiskt beteende. I detta fall bryter man med sin skola i minst 15 dagar. Det är frivilligt att vara med. Under denna period får eleverna vara i en ateljé där de jobbar både praktiskt och teoretiskt. En speciallärare hjälper dem att komma på rätt nivå i sina ämnen. Här försöker man väcka en önskan att komma tillbaka till skolan och ge tillbaka självförtroendet. När personalen ser att eleven gör framsteg påbörjas en

återgång till samma klass eller till en ny skola och klass. Eleven deltar i denna verksamhet under minst 7 veckor.

Sista dagen blev tyvärr något komprimerad. Efter 10 min information från vägledaren var det dags för några av deltagarna att bege sig iväg till stationen med vår kontaktperson så vi fick lämna skolan samtidigt. Kvarvarande deltagare fick lite tid till eftersnack innan det var dags för oss också att börja packa resväskan för hemfärd.

Två tips till dig som funderar på att åka iväg: Se till att du har tillräckliga språkkunskaper för det land du ska besöka. Två av deltagarna som deltog kunde inte franska och de missade väldigt mycket information och diskussioner under veckan. Välj det boende som mottagande organisation föreslår. Alla utom en deltagare bodde på samma hotell så vi gick ut och åt tillsammans på kvällarna och utbytte tankar och idéer vilket var väldigt givande.

Vi fick ett väldigt gott mottagande under veckan i Dijon, speciellt av vår kontaktperson Alain Fromage som bjöd in oss till sitt hem för den internationella festen, men även av övriga vägledare i Dijon som skjutsade runt oss till de olika besöken. Det jag saknade i programmet var att ta del av konkreta situationer där de jobbar med eleverna och sista dagens avslutande diskussion som inte hanns med men jag är nöjd med utbytet som helhet. Jag har fått nya kunskaper, ett internationellt kontaktnät och minnen för livet ☺

Text och bilder
Sara Olsson